

PÖYTÄKIRJA

Julkaisufoorumin ohjausryhmän kokous

Aika: torstai 13.12.2018 klo 14-17.

Paikka: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki, sali 401

Puheenjohtaja:

Hallituksen jäsen Keijo Hämäläinen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Asiantuntijajäsenet:

Vararehtori Jaakko Aspara (Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry)

Ylitarkastaja Jukka Haapamäki (Opetus- ja kulttuuriministeriö)

Tietojärjestelmäasiantuntija Jyrki Ilva (Kansalliskirjasto)

Professori Satu Lahti (Turun yliopisto)

Kirjastonjohtaja Riitta Lähdemäki (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto)

Kehityspäällikkö Hanna-Mari Puuska (CSC – Tieteen tietotekniikan keskus)

Professori Tiina Onikki-Rantajääskö (Helsingin yliopisto)

Professori Risto Rinne (Turun yliopisto)

Professori Olli Silvén (Oulun yliopisto)

Sihteeristö:

Suunnittelupäällikkö Janne Pölönen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Suunnittelija Eeva Savolainen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Poissa:

Emeritusprofessori Dennis Bamford (Helsingin yliopisto)

Pääjohtaja Heikki Mannila (Suomen Akatemia)

Professori Kimmo Nuotio (Helsingin yliopisto)

Toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Toiminnanjohtaja Leena Wahlfors (Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry)

Asialista

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14.05.

2. Pöytäkirjan tarkistaminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja on tarkistettu ja toimitettu ohjausryhmälle tiedoksi. Valittiin pöytäkirjan tarkastajiksi Jyrki Ilva ja Satu Lahti.

3. Päivitysarvioinnin vahvistaminen

Sihteeristö esitteli päivitysarvioinnin tilannekatsauksen, sekä paneelien viimeistelemän luokitusesityksen.

- Paneelit ovat toteuttaneet esityksen muutoksista tasoluokkiin 2 ja 3 kiintiöidensä puitteissa. Kaikkiaan 550 kanavan tasoluokkaa esitettiin nostettavaksi ja 270 kanavan tasoluokkaa laskettavaksi. Esityksen mukaan tasoluokkaan 3 sijoittuisi 740 julkaisukanavaa ja 2486 kanavaa sijoittuisi tasoluokkaan 2. Yhteensä kanavia korkeammassa tasoluokassa olisi 3226, eli 224 enemmän kuin nykyisessä luokituksessa. Tämä myös osin selittää sitä, että uudella luokituksella hieman entistä suurempi osuus suomalaisten yliopistojen vertaisarvioituista julkaisuista sijoittuu tasoluokkiin 2 ja 3.

- Julkaisuvolyymikaton laskeminen ja mahdollisuus jakaa suurten lehtien julkaisuvolyymi useamman paneelin kesken auttoi luokituksen viimeistelyssä. Paneelit ovat jakaneet neljän julkaisusarjan julkaisuvolyymiä: Blood nostetaan tasoluokasta 2 tasoluokkaan 3, Journal of Biological Chemistry sekä Physical Chemistry Chemical Physics nostetaan tasoluokasta 1 tasoluokkaan 2, ja Langmuir jatkaa tasoluokassa 2.
- Kaksi tasoluokan 2 julkaisusarjaa, joiden kohdalla ohjausryhmän asettamat reunaehdot täyttyvät, esitettiin siirrettäväksi yleistieteellisten luetteloon (paneeli 24): Environmental Science and Technology (paneelista 5) ja Applied and environmental microbiology (paneelista 7).
- Ihmistieteiden paneelien puheenjohtajat esittivät suomen- ja ruotsinkielisten kanavien luokitukseen neljä muutosta: Suomen muinaismuistoyhdistyksen vuosikirja lasketaan tasoluokasta 2 tasoluokkaan 1, ja Media ja viestintä, Terra: maantieteellinen aikakauskirja, sekä Svenska litteratursällskapet i Finland nostetaan tasoluokasta 1 tasoluokkaan 2.
- Kaikkien paneelien puheenjohtajat esittivät kaksi muutosta yleistieteellisten julkaisusarjojen tasoluokkiin: Science Advances nostetaan tasoluokasta 1 tasoluokkaan 3 ja Scientific Reports lasketaan tasoluokasta 2 tasoluokkaan 1.
- Kaikkien paneelien puheenjohtajat esittivät, ihmistieteiden paneelien puheenjohtajien ehdotuksen pohjalta, kuusi muutosta kirjakustantajien luokitukseen: Gallimard ja Suhrkamp lasketaan tasoluokasta 3 tasoluokkaan 2, Language Science Press ja Society of Biblical Literature nostetaan tasoluokasta 1 tasoluokkaan 2, T&T Clark lasketaan tasoluokasta 2 tasoluokkaan 1 ja Stauffenburg verlag tasoluokasta 2 tasoluokkaan 0.

Keskustelu:

- Syksyn kokouksissa paneelit kävivät vielä seikkaperäisesti läpi tiedeyhteisöltä kevään alustavan luokitusehdotuksen jälkeen saadun palautteen, mikä auttoi paneeleita luokituksen viimeistelyssä. Todettiin, että kaikkiaan vuorovaikutus paneelien ja tiedeyhteisön välillä on toteutunut päivitysarvioinnissa aiempaa paremmin.
- Kiinnitettiin huomiota siihen, että osa paneeleista on käyttänyt kiintiönsä täysimääräisesti, osalla on jäänyt tason 2 tai 3 kiintiötä jonkin verran käyttämättä. Esimerkiksi paneeleilla 3 ja 4 on tasolla 3 pienempi osuus julkaisuvolyymista kuin muilla paneeleilla. Tämä johtuu osin johtavien lehtien suuresta koosta, ei haluttu vain nostamisen vuoksi täyttää kiintiötä, johon julkaisuvolyymikaton laskeminen muodosti lisätilaa.
- Suomen- ja ruotsinkielisten kanavien osalta kiinnitettiin huomiota siihen, että joillain aloilla (esim. historia ja oikeustiede) on useampia julkaisusarjoja tasoluokassa 2.

Päätökset:

- Vahvistetaan 2018 päivitysarviointi paneelien esityksen mukaisesti.

4. *2019 toimintasuunnitelmaan liittyvät asiat*

Seuraavan vuoden toimintaan liittyen käsiteltiin Julkaisufoorumi-seminaaria, 2018 päivitysarvioinnin loppuraporttia, ja Julkaisufoorumin itsearviointin toteutusta.

A. **Julkaisufoorumi-seminaari.**

Päivitysarvioinnin valmistuttua on järjestetty vuosina 2012 ja 2015 tiedeyhteisölle seminaari, jossa on esitelty arviointikriteerit ja -prosessi, sekä uusi luokitus. Vuoden 2015 seminaarin ohjelma: <http://www.julkaisufoorumi.fi/fi/arkisto/tapahtumat/julkaisufoorumi-seminarin-222015-esitykset>. Vuoden 2019 seminaarin osalta tulisi päättää seminaarin ajankohta ja ohjelma.

Keskustelu:

- Sopiva ajankohta seminaarille olisi maaliskuussa mahdollisimman pian hiihtolomien jälkeen. Voidaan järjestää samana päivänä aamulla ohjausryhmän kokous ja seminaari iltapäivällä.
- Seminaarissa on hyvä esitellä Julkaisufoorumin tausta ja tavoitteet (Keijo Hämäläinen), päivitysarviointi ja uusi luokitus (Janne Pölönen), luokituksen vastuullinen käyttö (Jaakko Aspara). Lisäksi voisi olla paneelien näkökulma (puheenjohtajat kolmesta paneelista), sekä

kommenttipuheenvuorot (aiheina esimerkiksi Julkaisufoorumi ja Tieteen tila 2019 ja muuttuvat julkaisemisen muodot suhteessa avoimeen julkaisemiseen tai e-julkaisemiseen).

Päätökset:

- Sihteeristö käynnistää seminaarin valmistelun käydyn keskustelun pohjalta.

B. Raportti 2018 päivitysarvioinnista.

Päivitysarvioinnin valmistuttua on julkaistu vuosina 2012 ja 2015 raportti, jossa kuvattu arviointikriteerit ja -prosessi sekä tarkasteltu uuden luokituksen ominaisuuksia. Edellinen raportti julkaistiin joulukuussa 2015:

http://julkaisufoorumi.fi/sites/julkaisufoorumi.fi/files/publication_forum_final_report_on_2014_review_of_ratings_0.pdf. Raportti pyritään julkaisemaan vuoden 2019 aikana, ja sen osalta tulisi päättää mahdollinen runko:

1. Johdanto

2. Julkaisufoorumin ylläpito ja toiminta

- Ohjausryhmä kaudella 2016–2019
- Paneelit kaudelle 2018–2021
- Julkaisufoorumi-luokituksen täydentäminen 2015-2018

3. Päivitysarvioinnin toteutus

- Julkaisukanavien jako paneelien kesken
- Tasoluokkien 2 ja 3 arviointikriteerit
- Julkaisuvolyymiin perustuvat tasojen kiintiöt
- Asiantuntijapaneelien toiminta

4. Vuoden 2019 luokitus

- Muutokset tasoluokissa 2 ja 3
- Lehdet/sarjat, konferenssit ja kirjakustantajat
- Vertailu Norjan ja Tanskan tasoluokkiin
- Vertailu vaikuttavuuskertoimiin
- Julkaisukieli, -maa ja kustantaja
- Julkaisukanavien avoimuus

5. Luokituksen käyttö

- Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöohje
- Yliopistojen julkaisutiedonkeruu
- Julkaisut yliopistojen rahoitusmallissa
- Julkaisutoiminnan kehitys 2011–2017

Keskustelu:

- Raportti tulee julkaista, kuten 2015, rinnakkain englanniksi ja suomeksi.

Päätökset:

- Hyväksyttiin raportin alustava runko.

C. Julkaisufoorumin itsearviointi.

Vuonna 2016 toteutetun TSV:n 2014–2018 strategian väliarvioinnin yhteydessä esitettiin ajatus Julkaisufoorumin arvioinnista, ja ohjausryhmä totesi 31.10.2016 että sopiva ajankohta voisi olla päivitysarvioinnin valmistuttua. Arvioinnissa voidaan hyödyntää nykyisen ohjausryhmän ja paneelien kokemukset, ja arvioinnin tulokset ovat 2020 aloittavan seuraavan ohjausryhmän hyödynnettävissä. Julkaisufoorumissa on hyödynnetty paljon VIRTJA-julkaisuaineistoa julkaisutoiminnan tarkasteluun ja Web of Science -aineistoon perustuvista tarkasteluista on alustavasti keskusteltu CSC:n kanssa. Arvioinnin toteutuksen suunnittelussa voidaan hyödyntää Tanskan ja Norjan julkaisuindikaattorien arviointiraportteja.

- Tanska: <http://ufm.dk/forskning-og-innovation/statistik-og-analyser/den-bibliometriske-forskningsindikator/endelig-rapport-august-2012.pdf>.

- Norja: http://www.uhr.no/documents/Evaluering_af_den_norske_publiceringsindikator.pdf. Itsearvioinnin osalta tulisi päättää arvioinnin tavoitteista, menetelmistä ja aineistoista, aikataulusta.

Arvioinnin alustava asiarunko:

- 1. Toiminnan organisointi ja tehokkuus**
 - Julkaisufoorumin hallinnointi
 - Asiantuntijapaneelien työ
 - Arviointiprosessit ja syklit
- 2. Luokituksen toimivuus laadun mittarina**
 - Luokitus suhteessa viittausanalyysin tuloksiin
 - Tieteenalojen välinen tasapuolisuus
 - Tasoluokkien lukumäärä ja kriteerit
 - Tasojen kiintiöiden määrittely
 - Julkaisukanavien ja kiintiöiden paneelijako
- 3. Julkaisufoorumi-luokituksen käyttö**
 - Rahoitusmalli
 - Tutkimusrahoitus
 - Yliopistojen tutkimuksen arvioinnit
 - Yliopistojen tulosohjaus- ja laatujärjestelmät
- 4. Mahdolliset vaikutukset julkaisu toimintaan**
 - Julkaisutoiminnan määrä, laadun ja vaikuttavuuden kehitys
 - Tiedeviestintä
 - Kotimaiset julkaisukielet
 - Monitieteisyys
 - Yhteisjulkaiseminen
 - Kansainvälisyys
 - Julkaisujen avoimuus
- 5. Julkaisufoorumi kansainvälisessä kontekstissa**
 - Eurooppalainen vertailu
 - Kehitys muissa Pohjoismaissa
- 6. Julkaisufoorumin kehittäminen**
- 7. Suositukset**

Menetelmät ja aineistot:

- Kysely panelisteille
- Julkaisuindikaattorin ominaisuuksien ja mahdollisten vaikutusten bibliometrinen analyysi (VIRTA-julkaisutiedot ja Web of Science)
- Aiempi tutkimus- ja selvitystyö

Aikataulu:

- Kysely panelisteille kevät 2019
- VIRTA-julkaisuaineistoon perustuvat analyysit kevät ja syksy 2019
- Web of Science-analyysit kevät ja syksy 2019
- Raportin kirjoittaminen syksy 2019
- Julkaisu kevät 2020

Keskustelu:

- Pohdittiin, onko Julkaisufoorumi jäävi arvioimaan omaa toimintaansa tai sen vaikutuksia. Tanskassa ja Norjassa on tehty riippumaton arviointi rahoitusmallin julkaisuindikaattorista, jonka yksi komponentti on tieteellisten julkaisukanavien tasoluokitus. Arviointeja on kutsuttu toteuttamaan bibliometriikan ja tutkimuksen arvioinnin asiantuntijoita. Vastaavan riippumattoman arvioinnin toimeksiannon tulisi tapahtua ulkopuolisen tahon, tässä tapauksessa lähinnä opetus- ja kulttuuriministeriön, toimesta. On eri asia arvioida Julkaisufoorumin

hallinnon, prosessien, luokituksen ja arviointikriteerien toimivuutta, kuin vaikutuksia. On vaikea erottaa julkaisufoorumien mahdolliset vaikutukset rahoitusmallin vaikutuksista, arvioimatta samalla rahoitusmallia. Kuitenkin olisi erittäin tärkeä ja kiinnostava kysymys, missä määrin Julkaisufoorumin käyttöönotto on esimerkiksi voinut vaikuttaa Tieteen tila -arvioinnissa käytetyn Top10-indeksin myönteiseen kehitykseen? On siis pohdittava vielä, rajataanko itsearviointista pois vaikuttavuusosa, joka on haasteellisempi ja spekulatiivisempi, ja keskitytäänkö alustan arviointiin? Koska TSV tuottaa Julkaisufoorumi-luokituksen, joka on arviointimenetelmä, TSV:n hallituksen asettama ohjausryhmä voi toteuttaa uskottavan kriittisen itsearviointilukituksen toteutustavasta ja kustannustehokkuudesta, ja hyödyntää tuloksia prosessin kehittämisessä. Mahdollisten vaikutusten sijasta olisi mahdollista tarkastella julkaisutoiminnan kehitystä riskien ja luokituksen kehittämisen näkökulmasta: onko julkaisutoiminnan kehityksessä havaittavissa muutoksia, jotka tulisi huomioida luokituksen kehittämisessä. Tässä voitaisiin huomioida myös julkaisutoiminnan ja vertaisarvioinnin avointen muotojen kehitys. Voidaan vielä harkita myös arvioinnin suhdetta päivitätsarviointi-raporttiin, koska osa aiheista on samoja.

- Todettiin, että arviointimenetelmät, jotka vaativat paljon lisätyötä, eivät ehkä ole sihteeristön rajalliset resurssit huomioiden kannatettavia. Julkaisufoorumin kansainvälinen vertailu on työläs, ellei voida hyödyntää ja nojata pääasiassa jo olemassa olevaan selvitys- ja tutkimustyöhön. Bibliometriset tarkastelut tarjoavat tärkeän mutta suhteellisen ohuen näkökulman luokituksen ominaisuuksien ja julkaisutoiminnan kehityksen tarkasteluun. Laadulliset menetelmät, kuten haastattelut ja kyselyt voisivat tuottaa arvokasta tietoa, mutta ovat suhteellisen työläitä toteuttaa. Kannattaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntää muissa pohjoismaissa tehtyjä kyselyitä ja siten pyrkiä tuottamaan vertailukelpoista tietoa. Panelisteille ja ohjausryhmälle suunnatulla kyselyllä voidaan ainakin selvittää erityisesti toiminnan organisointia ja tehokkuutta, sekä luokituksen toimivuutta laadun mittarina. Ohjausryhmän jäsenet ja panelistit osallistuvat Julkaisufoorumin toimintaan, joten on perusteltua vielä myös pohtia halutaanko kuulla myös ulkopuolisten henkilöiden ja sidosryhmien näkemyksiä. Toisaalta, TSV ja UNIFI ovat kartoittaneet luokituksen käyttöä yliopistoissa johdolle suunnatulla kyselyllä, ja on myös tutkijoiden näkemyksiä selvittäneitä kyselytutkimuksia, joita voidaan hyödyntää tausta-aineistona.

Päätökset:

- Jatketaan keskustelua itsearviointilukituksen toteutuksesta seuraavassa ohjausryhmän kokouksessa, mitä varten sihteeristö tuottaa yksityiskohtaisemman suunnitelman.

5. *Kysely panelisteille tasoluokasta 3*

Edellisessä kokouksessa päätettiin, että selvitetään luokituksen valmistuttua paneelien ja yksittäisten panelistien näkemys tasoluokan 3 käytöstä luokituksessa kattavasti kyselyllä. Kaikkien paneelien puheenjohtajien kokouksesta käytiin tasoluokasta 3 lyhyt keskustelu, jossa esitettiin lähinnä kriittisiä näkökohtia. Kysely panelisteille voitaisiin toteuttaa osana itsearviointia varten tehtävää kyselyä.

Päätökset:

- Toteutetaan kysely osana itsearviointia.

6. *Avoimien tieteiden*

Sekä kansainvälinen että kansallinen keskustelu tieteen ja julkaisujen avoimuudesta on jatkunut vilkkaana. Julkaisufoorumin näkökulmasta on tarpeellista keskustella avoimen julkaisemisen edistämisestä, Julkaisufoorumin käyttöohjeesta ja tutkijan vastuullisesta arvioinnista, sekä JUFO-portaalin avoimuuden lisäämisestä.

- UNIFI on julkaissut toukokuussa Avoimien tieteen ja datan toimenpideohjelman suomalaiselle tiedeyhteisölle: http://www.unifi.fi/wp-content/uploads/2018/05/UNIFI_Avoimen_tieteen_ja_datan_toimenpideohjelma.pdf
- Eurooppalaisten tutkimusrahoittajien cOalition S -ryhmä on julkaissut syyskuussa Plan S -periaatteet ja marraskuussa toimenpideohjelman, joka on tiedeyhteisön kommentoitavissa 1.2.2019 saakka: www.coalition-s.org/feedback. Hybrideille näillä näkymin siirtymäkausi 2023 asti.

- OKM:n ehdotus yliopistojen 2021 rahoitusmalliksi, joka perustuu korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 mahdollistava ohjaus, rahoitus ja resurssit –ryhmän työhön, esiteltiin syyskuussa ja on nyt lausuntokierroksella. Ehdotus sisältää avointen julkaisujen lisäpainokertoimen 1,2.
- Tieteellisten seurain valtuuskunnan vastuulle on annettu avoimen tieteen kansallisen koordinaation järjestäminen. Lokakuussa on perustettu strategiaryhmä ja neljä asiantuntijaryhmää: <https://avointiede.fi/fi>. Valmisteilla on Tiedejulkaisujen avoimuuden ja saatavuuden kansallinen strategia.

A. Avoimen julkaisemisen edistäminen.

DOAJ-indeksoidujen lehtien osuus Julkaisufoorumissa arvioiduista lehdistä on pieni: 11 % tasoluokissa 0 ja 1, ja 3 % tasoluokissa 2 ja 3. Noin 2/3 tasoluokan 2 ja 3 lehdistä sallii rinnakkaistallennuksen (Sherpa/Romeo Green/Blue). Rinnakkaistallennuksen ja hybridijulkaisujen merkitys korostuu siis tasoilla 2 ja 3 ja OA-kanavien osuus alemmilla tasoilla. Mahdollisia toimenpiteitä avoimen julkaisemisen edistämiseksi:

- Seurataan avointa julkaisemista koskevien kansallisten ja kansainvälisten linjausten kehitystä. Tiedotetaan asiantuntijapaneeleita linjauksista ja kannustetaan tuomaan keskusteluun eri alojen näkökohtia. Huomioidaan linjaukset 2022 päivitysarvioinnissa, ellei tule pakottavaa syytä tarkastella tasoluokkia 2 ja 3 avoimuuden näkökulmasta jo aiemmin.
- Käydään vuosina 2019-2021 läpi täydennysarvioinnissa DOAJ-indeksoituja lehtiä, jotta kriteerit täyttäviä avoimia lehtiä voidaan lisätä tasoluokkaan 1.
- Sihteeristö on tunnistanut 81 kpl Julkaisufoorumissa tasolla 1 olevia lehtiä, jotka ovat joko Cabellsin mustalla listalla tai DOAJ:n Removed-listalla. Nämä tapaukset on jo tuotu täydennysarviointiin.
- Sherpa/Romeon värikoodit eivät välttämättä kerro aukottomasti salliiko lehti Plan S -vaatimusten mukaisen kustantajan version tai postprint-version rinnakkaistallennuksen CC-lisenssillä ilman embargoa. Vaatimukset täyttävät lehdet voitaisiin pyrkiä tunnistamaan.
- Osallistutaan avoimen julkaisemisen kustannus seurannan kehittämiseen yhteistyössä Kansalliskirjaston kanssa erityisesti kustantajatietojen osalta, eli selvitetään kuinka paljon suomalaiset korkeakoulut ja tutkimuslaitokset julkaisevat eri kustantajien lehdissä.

Keskustelu:

- Avoimen tieteen koordinaatiossa on Tiedejulkaisujen avoimuuden ja saatavuuden kansallinen strategia asetettu ensimmäiseksi tavoitteeksi. Strategiaan liittyy useita nyansseja, kuten tuki neuvotteluille kansainvälisten tiedekustantajien kanssa, yhteensopivuus kansainvälisten vaatimusten (esim. Plan S) kanssa, ja eri tavoitteiden yhteensovittaminen julkaisutoiminnan realiteettien kanssa.
- Julkaisufoorumi on tehnyt avoimuuden edistämiseksi myös pohjoismaista Nordic list -yhteistyötä. Yhteistyötä pyritään ensi vuonna entisestään laajentamaan Nordic Research Information System (NordRIS) -hankkeessa, jonka tavoitteena on yhdistää julkaisukanavaluetteloiden lisäksi pohjoismaiset kansalliset julkaisuaineistot. Hankkeeseen on haettu rahoitusta Nordforskilta, joka on hankkeen valmisteluvaiheessa korostanut avoimen tieteen tavoitteiden huomioimista. Käytännössä tämä tarkoittaa kyseenalaisten lehtien tunnistamista ja tiedonvälittämistä luotettavista vertaisarvioiduista julkaisukanavista, sekä kattavaan julkaisuaineistoon perustuvaa avoimen julkaisemisen seurantaa ja vertailua Pohjoismaissa.
- Tietopohjan kehittäminen on tärkeä tavoite, eli pitäisi olla tutkijalle mahdollisimman yksiselitteistä missä kanavassa julkaiseminen täyttää esimerkiksi rahoitusmallin tai Plan S avoimuuden ehdot.
- Avoimen tieteen kustannus seurannan kehittämisessä myös yliopistokirjastot ovat tärkeä yhteistyökumppani.
- Keskeinen haaste on saada kuuluviin eri tieteenalojen tutkijoiden näkemyksiä avoimen tieteen edistämisestä ja vaihtoehtoista. Julkaisufoorumin ohjausryhmä ja paneelit

muodostavat rakenteen, joka mahdollistaa dialogin avoimen tieteen kysymyksistä tiedeyhteisön kanssa.

Päätökset:

- Edetään esitetyn suunnitelman mukaisesti.

B. Julkaisufoorumin käyttöohje ja tutkijan vastuullinen arviointi.

Ohjausryhmä päätti 22.2.2018 kokouksessa, että päivitetään käyttöohje ja tuodaan se korostetusti esiin Julkaisufoorumi-seminaarissa. Käytännössä Julkaisufoorumin ohjausryhmän linjaus, jonka mukaan “luokitusta ei tule käyttää vertaisarvioinnin sijasta yksittäisen tutkijan palkkausta, rahoitusta tai palkitsemista koskevien päätösten kriteerinä tai perusteena”, on kansainvälisten vastuullisen metriikan julkilausumien mukainen (DORA, Leidenin tutkimusmetriikkamanifesti, Metric tide-reportti). Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöohje:

http://www.julkaisufoorumi.fi/sites/julkaisufoorumi.fi/files/jufo_manual_2018v1.pdf.

Tutkijan arviointi, meritoituminen ja metriikka ovat osa Euroopan komission avoimen tieteen ohjelmaa, ja kuuluvat siten myös TSV:n avoimen tieteen koordinaation piiriin. Tieteellisten seurain valtuuskunta on asettanut syksyllä 2018 laajapohjaisen työryhmän, jossa myös Julkaisufoorumin sihteeristö on edustettuna, ohjeistamaan tutkijan vastuullista arviointia: <https://www.tsv.fi/fi/uutiset/ty%C3%B6ryhm%C3%A4-ohjeistamaan-tutkijan-vastuullista-arviointia>. Tavoitteen on julkaista suositus keväällä 2019. Keskeinen kysymys on, mitä on otettava huomioon, jotta tutkijan arviointi toteutuu eettisesti, teknisesti ja läpinäkyvästi kestävältä pohjalta?

Keskustelu:

- Todettiin, että käyttöohjetta ei välttämättä ole helppo löytää Julkaisufoorumin verkkosivulta, joten sen voisi yrittää tuoda paremmin esiin.
- Käyttöohjeelle on tarvetta, sillä kotimaiset arvioijat alkavat olla Jufo/metriikka-tietoisia, mikä on uhka erityisesti pienille ja nouseville aloille. Käyttöohjeen linjaukset ovat yhteensopivia kansainvälisten julkilausumien kanssa, joten päivitykselle ei ole välitöntä tarvetta. Voisi kuitenkin olla tarpeen harkita joitain muotoiluja ja täsmentää ohjeistusta, jotta se palvelisi tarkoitustaan mahdollisimman hyvin. Ohje ei saisi näyttää kaksinaismoralistiselta. Voisi olla tarpeen sanoa entistä selkeämmin, että luokitusta voidaan käyttää vastuullisesti taustainformaationa yksittäisen tutkijan arvioinnissa, mutta se ei voi kokonaan korvata asiantuntija-arviointia. Olisi ehkä syytä myös täsmentää käytön edellytyksiä eri arviointitarkoituksista, esimerkiksi rekrytoinnissa tai palkkiojärjestelmissä. Pohdittiin myös tulisiko jotkut linjausten perustelut, kuten ”Tasoluokan 1 julkaisukanavissa julkaistaan yksittäisiä keskitasoa laadukkaampia ja vaikuttavampia julkaisuja, ja tasoluokan 2 ja 3 julkaisukanavissa julkaistaan myös keskitasoa heikompia ja ilman viittauksia jääviä julkaisuja”, esittää tausta-aineistoissa. Toisaalta nähtiin, että luokituksen käyttöön liittyvien haasteiden ja ongelmien tunnistaminen käyttöohjeessa auttaa valmistautumaan kritiikkiin. Ei kuitenkaan saisi muodostua vaikutelmaa, että toistaiseksi ilman viittauksia oleva tutkimus on huonoa tutkimusta. Käyttöohjeeseen voisikin tuoda lisää ajallista ulottuvuutta, ja todeta että on nousevia julkaisukanavia, joiden arvoa ei välttämättä ole vielä voitu tunnistaa. Sen lisäksi, että kerrotaan miten luokitusta ei pidä käyttää, käyttöohjeessa tulisi kertoa mitä tutkijan kannattaa huomioida kanavan valinnassa: ensisijaisesti tutkijan tulee valita julkaisukanava, joka edistää tiedettä parhaiten.

Päätökset:

- Sihteeristö valmistaa käydyn keskustelun pohjalta luonnoksen, johon pyydetään kaksi viikkoa ennen seuraavaa kokousta ohjausryhmän jäseniltä muutosehdotukset, joiden perusteella viimeistellään käyttöohje kokouksessa.

C. JUFO-portaalin avoimuus

Syksyn paneelokokouksierroksella keskusteltiin JUFO-portaalin avoimuuden lisäämisestä. Paneelien näkemyksen mukaan olisi hyvä, jos tutkijoiden perustellut lisäys- ja tasomuutosehdotukset olisivat avoimesti nähtävissä myös muille tutkijoille, ei vain panelisteille. Tutkijoiden ehdotukset ovat oletuksena julkisia, mutta tarjotaan kuitenkin mahdollisuus tehdä ehdotuksia, jotka näkyvät vain panelisteille ja sihteeristölle. Ehdotukset tehtäisiin omalla nimellä kuten tähänkin asti. Panelistien välinen kommunikaatio tapahtuisi edelleen suljetusti, mutta panelistit voisivat valita, jos haluavat yksittäisen perustelun näkyvän myös tutkijoille. Lisäksi paneelilla olisi halutessaan mahdollista kirjoittaa julkisesti portaalissa näkyvä perustelu. Käytännössä paneelit käyvät tasoluokkia 2 ja 3 koskevaa tiedeyhteisön palautetta läpi kokouksessaan kerran vuodessa, ja voivat silloin arvioida kommentointitarvetta.

Keskustelu:

- Kaikki tutkijoiden ehdotukset voisivat näkyä oletusarvoisesti JUFO-portaalissa tutkijoille ja panelisteille, mutta jos ehdottaja haluaa, hän voisi määrittää oman ehdotuksensa näkymään tutkijoille anonyymisti.

Päätökset:

- Toteutetaan JUFO-portaaliin avoimuutta lisäävät toimenpiteet esitetyn suunnitelman mukaisesti.

7. *Ilmoitusasiat*

- Suomen Akatemia järjestää tiedeyhteisön edustajille kaksi keskustelutilaisuutta Plan S:n toteutuksesta ja sisällöstä. Jälkimmäinen tilaisuus järjestetään Suomen Akatemiassa pe 11.1.2019 klo 12-14. Ilmoittautuminen: www.academyevents.fi (koodi avointiede 2019).
- Nykyisen ohjausryhmän toimikausi päättyy vuoden 2019 lopussa. Valtuuskunta pyytää tieteellisiä seuroja ja tiedeakatemiaa ehdottamaan henkilöitä päätiiteenalojen edustajiksi Julkaisufoorumin ohjausryhmään kaudelle 2020-2023. Lisäksi pyydetään ohjausryhmässä edustettuna olevia muita organisaatioita (UNIFI, SA, FUN, Kansalliskirjasto, CSC, OKM) nimeämään omat edustajansa. Valtuuskunnan hallitus nimittää seuraavan ohjausryhmän joulukuun 2019 kokouksessa.

8. *Muut asiat*

9. *Seuraava kokous*

- Sovitaan Doodlella seuraavat kokoukset maalis-helmikuulle, elokuulle ja joulukuulle.

10. *Kokouksen päättäminen*

- Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.21.

Toimeksi saaneena,

Janne Pölönen
Suunnittelupäällikkö, Julkaisufoorumi
Puh. (09) 2286 9246 tai (044) 346 9491
Sähköposti: janne.polonen@tsv.fi
Tieteellisten seurain valtuuskunta
Snellmaninkatu 13, 00170 Helsinki